

Kovács István

**Az emberkereskedelemhez
szorosan kapcsolódó
prostitúciós bűncselekmények
– különösképpen a
gyermekprostitúció – áldozatai
emberi jogainak hazai
vonatkozásai**

**The Domestic Human Rights of the Human-
trafficking and the Prostitution Crime's – Chiefly
the Child Prostitution – Victim's.**

Összefoglalás

Az emberkereskedelem és a hozzá szorosan kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények elkövetői a deklarált emberi jogok egyik legnagyobb megsértői, hiszen áldozataikat alapvető jogaiktól – így különösen a szabadságuk, emberi méltóságuk gyakorlásától – fosztják meg, amely alkotmányos keretek között elfogadhatatlan és megengedhetetlen. Ahhoz, hogy védelmet nyújtsunk az áldozatoknak, többek között meg kell teremtenünk egy jól összehangolt kormányzati munkát, a társadalom tagjainak együttmű-

---

KOVÁCS ISTVÁN rendőr főhadnagy, vizsgálati alosztályvezető, doktorandusz, Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola (kazuka@freemail.hu).

ködését, valamint a tagállamok nemzeti összefogását is. Publikációmban két – hazai jogerős bírói döntés alapján hozott – ítélet elemzésén keresztül szeretném bemutatni, hogy az elkövetők milyen alapvető emberi jogokat sértettek és veszélyeztettek, és az elkövetőket milyen szankciókkal sújtották.

Summary

The perpetrators of the human-trafficking and the prostitution crimes are the biggest insultors of the declared human rights, because they relieve their victims from their fundamental rights – like moving, to practice their human dignity – which is unacceptable and unadmittable between constitutional frameworks. To protect the victims, we have to create a governmental work, a cooperation of the society's members, a member states' national championing. In my publication – two pieces of domestic legally based binding judicial decision brought for – I would like to illustrate it which fundamental human rights the perpetrators offended and what kind of sanctions the state has given.

Egy laikus ember számára is világos, hogy bizonyos magatartási szabályokat be kell tartania ahhoz, hogy a társadalom szerves része lehessen. Az adott állam által alkotott magatartási szabályok a társadalom minden tagjára kötelező érvényűek, és a legitim főhatalom gyakorlásával kikényszeríthető. Ezeknek a szabályoknak összessége a jog,¹ mely jogágakra tagozódik. Azonban ha megkérdeznénk az embereket, hogy „mik azok az emberi jogok”, vajon teljes körű választ kapnánk-e? Valószínűleg közel sem ismernék mindet, amelyet az emberi jogok magukban foglalnak. Az emberi jogok a többi jogágtól eltérően nem csupán az adott államban kötelező érvényűek, hanem egyetemes érvényűek, olyan attitűd, amely emberi mivoltunknál fogva megillet bennünket, függetlenül attól, hogy melyik ország területén tartózkodunk, vagy milyen nemzeti-ségűek vagyunk. Az emberi jogok alapját a másik ember iránti tisztelet elve alkotja. Kiindulási pontja, hogy legyen bármely társadalom tagja, minden ember erkölcsös és ésszerűen gondolkodó lény, akinek joga van ahhoz, hogy méltósággal kezeljék. Sokan az emberi jogokat meghallván a szólásszabadságra, a szabad véleménynyilvánításra vagy a vallás szabad gyakorlására gondolnak, azonban ez meg sem közelíti a teljes skálát: bár a fenti jogok természetesen rendkívül fontosak, az emberi jogok köre azonban sokkal szélesebb. Szabadságot jelentenek számunkra: szabadon választhatunk munkát, karriert építhetünk, társat választhatunk az élethez, gyerekeket nevelhetünk, sokfelé utazhatunk, mozoghatunk, és mindezt úgy tehetjük meg, hogy mások ezeket tiszteletben tartják.

Az ókorban és a középkorban nem léteztek emberi jogok, bár bizonyos dokumentumokat az Emberi jogok egyetemes nyilatkozata² előzményének tekintettek, de a gondolat a 2. világháború lezárását követően született meg. Ezen előzmények többek között: a Magna Charta (1215), a Petition of Right (a Jog kérvénye, 1628), az Amerikai Egyesült Államok alkotmánya (1787), a francia Emberi és polgári jogok nyilat-

kozata (1789), valamint az amerikai Bill of Rights (Jogok törvénye, 1891). Az Emberi jogok egyetemes nyilatkozata korszakalkotó eredmény a világtörténelemben. A nyilatkozatot a világ különböző tájáról származó, különféle jogi és kulturális háttérrel rendelkező képviselők fogalmazták meg, és ebben a nyilatkozatban rögzítették először, hogy azon jogokat, amelyek az embereket emberi mivoltuknál fogva megilletnek, egyetemlegesen védeni kell. Az elfogadást követően a nyilatkozatot több mint 350 beszélt nyelvre fordították le, amely számos új, független és már létező állam alkotmányának és demokráciájának létrejöttét és módosulását segítette. Az Emberi jogok egyetemes nyilatkozata, a Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya és a két hozzá tartozó fakultatív jegyzőkönyv, valamint a Gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmánya alkotják az Emberi jogok nemzetközi törvényét. Ez 1945 óta több elfogadott egyezményrel bővült, amelyek kiterjesztették a nemzetközi emberi jogi törvényeket. Ezek között megtalálható a nőekkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény (1979), a népiirtás büntetvényéről szóló egyezmény (1948), az egyezmény a gyermekek jogairól (1989), a faji megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezmény (1965) és a fogyatékkal élők jogairól szóló egyezmény (2006). Hogy az elméleti síkon túl a gyakorlatban is megvalósulhasson az emberi jogok tiszteletben tartása, az Egyesült Nemzetek Szervezete aktívan részt vesz a nemzetközi emberi jogi normák ellenőrzésében, és segítséget nyújt abban, hogy az adott államok azokat teljes körűen alkalmazzák.

A fentiek eredményeképpen figyelmet kell fordítanunk, tiszteletben kell tartanunk a következőket:

- Mind szabadnak és egyenlőnek születtünk. Mindenkinél lehetnek saját gondolatai és elképzelései. Mindenkit azonos bánásmódban kell részesíteni.

- Nincs megkülönböztetés: ezek a jogok mindenkit megilletnek, bármiben is különbözzünk.

- Az élethez való jog: mindenkinél joga van az élethez, és ahhoz, hogy szabadságban és biztonságban éljen.

- Senkit sem lehet rabszolgaságban tartani, a rabszolgaság minden formája tilos.

- Nincs kínzás: senkinél nincs joga bántani vagy kínozni minket.

- Egyenlő jogunk van a törvények használatára, vagyis: ugyanúgy ember vagyok, ahogy te!

- A törvény mindegyikünket megvédi, a törvény mindenki számára egyenlő. Mindenkiel igazságosan kell bánni.

- Igazságos bánásmód, tisztességes bíróságok: mindenki fordulhat segítségért a törvényhez, ha nem bánnak vele tisztességesen.

- Nincs jogtalan letartóztatás: senkinél sincs joga bennünket megfelelő ok nélkül bebörtönözni és ott tartani, vagy elűzni minket saját hazánkból.

- A nyilvános tárgyaláshoz való jog: ha bíróság elé kerülünk, akkor jogunk van a nyilvános tárgyaláshoz.

- Bűnösségünk bebizonyításáig ártatlanok vagyunk: senkit sem lehet felelőssé tenni valamiért, amíg azt rá nem bizonyították.

– A magánélethez való jog: senki sem sértheti a jó hírnevünket. Senki sem mehet be a lakásunkba, bonthatja fel a leveleinket, nem avatkozhat be magánéletünkbe.

– A mozgás szabadsága: mindenkinek joga van oda menni a saját országában, ahová akar, szabadon választhat lakóhelyet, és kívánsága szerint utazhat.

– A menedékjog: mindenkinek joga az üldözés elől más országban menedéket keresni.

– A jog az állampolgársághoz: mindenkinek joga van egy országhoz tartozni.

– A házasság és a család: minden felnőtt embernek joga van akarata szerint megházasodni és családot alapítani.

– A jog az ember saját dolgaihoz: mindenkinek megvan a joga, hogy birtokoljon dolgokat, vagy megossza őket másokkal.

– A gondolatszabadság: mindenkinek joga van abban hinni, amiben akar, és akarta szerint megválasztani vagy megváltoztatni a vallását.

– A szólásszabadság: mindenkinek megvan a joga, hogy kialakítsa a saját véleményét, hogy úgy gondolkodjon, ahogy akar, hogy kimondja, amit gondol, és megossza gondolatait másokkal.

– A gyülekezési szabadság: mindenkinek joga van találkozni a barátaival, valamint békés eszközökkel együtt dolgozni a jogaink védelmében.

– A demokráciához való jog: mindenkinek joga van részt venni az országa irányításában. Minden felnőttnek lehetővé kell tenni, hogy maga válassza meg a saját vezetőit.

– A szociális biztonsághoz való jog: mindenkinek joga van egy otthonhoz, amit megengedhet magának; gyógyszerekhez, oktatáshoz, gyermekgondozáshoz, a megélhetéséhez elegendő pénzhez és betegsége vagy öregsége esetén orvosi ellátáshoz.

– A munkához való jog: minden felnőtt embernek joga van munkát végezni, tisztességes munkabért kapni, és a szakszervezetekhez szabadon csatlakozni.

– Mindenkinek joga van a munka utáni kikapcsolódáshoz és pihenéshez.

– A jog a szálláshoz és élelemhez: mindenkinek joga van a jó élethez. Az anyák és gyerekek, az idősek, a munkanélküliek és rokkantak, valamint mindenki más jogosult arra, hogy gondoskodjanak róla.

– Mindenkinek joga van a tanuláshoz.

– A kulturális élethez való jog és a szerzői jog: a szerzői jogokra különleges törvények vonatkoznak, melyek a jogtalan sokszorosítás ellen védik a művészi alkotásokat és írásokat.

– Egy szabad és tisztességes világ: országunkban és a világon mindenütt megfelelő rendnek kell uralkodnia ahhoz, hogy mindannyian élvezhessük jogainkat és szabadságunkat.

– Kötelességeink, vagyis kötelezettségeink vannak mások iránt, és az ő jogait és szabadságukat is meg kell védenünk.

– És a legfontosabb: senki sem veheti el tőlünk ezeket a jogokat és a szabadságot.

Kutatásomban fontos szerepet kapnak az emberi jogok, az esetelemzéseken keresztül mutatom be, hogy milyen szankciókkal sújtották az emberkereskedelem és a hozzá szorosan kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények elkövetőit, és részletesen elemzem jogi vonatkozásban az áldozatok megsértett és korlátozott emberi jogait, így

különösen a rabszolgaság tilalmához, a munkához való jog, a mozgásszabadsághoz való jog és a diszkrimináció tilalmához fűződő társadalmi érdekeket.

ESETELEMZÉS: SZÉKESFEHÉRVÁR ÉS A KERÍTŐBANDA

A Székesfehérvári Városi Bíróság a 7.B. 1309/1995/8. számú, 1995. november 21-én kelt ítéletével a három terhelt bűnösségét folytatólagosan elkövetett üzletszerű kerítés büntetésében állapította meg. 1993-ban az elsőrendű terhelt az élettársát és annak barátnőjét üzletszerű kéjtelgésre szólította fel. A szexuális szolgáltatásokért kapott pénzt a nőtől elvette, a pénzen megosztozott két terhelt társával, akik a sértetteket gépkocsival a helyszínre szállították. A jogeset kapcsán a prostitúció, illetőleg az emberkereskedelem egyik leggyakoribb elkövetési módjával találkozhatunk, amelynek során az elkövető(k) másnak helyet, helyiséget, épületet bocsátanak üzletszerű kéjtelgés céljából használatra, a prostituáltakat harmadik fél részére megszereznek, és az ebből származó jövedelemből kitartatják magukat.

Az 1993. évi XVII. törvény 103. § (1) bekezdése³ hatályon kívül helyezte az üzletszerű kéjtelgést (Btk. 204. §) mint bűncselekményi tényállást. Az üzletszerű kéjtelgés elkövetőjének büntetése ellen szóló körülményként említi a miniszteri indoklás, hogy az ilyen magatartások büntetlenül hagyásától remélhető a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények hatékonyabb üldözése. Nagyobb társadalmi érdek fűződik ugyanis az üzletszerű kéjtelgéshez társuló, azt elősegítő, abból hasznot húzó személyek büntetőjogi felelősségre vonásához, mint a prostituáltak büntethetőségéhez. A tényállás megszüntetésére a miniszteri indoklásban túl az Alkotmánybíróság 261/E/2000 AB határozata is hatott, mely megállapította, hogy prostitúció (szexuális szolgáltatás) a hatályos jogi szabályozás alapján legálisan, vállalkozási formában végezhető. „Az Alkotmány 70/B. § (1) bekezdése kimondja, hogy a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a munkához, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához. Az alanyi jogi értelemben vett munkához való jogot, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot... úgy kell értelmezni, hogy abba mindenfajta foglalkozás, hivatás, »munka« megválasztásának és gyakorlásának szabadsága beletartozik.” Az 54/1993. (X. 13.) AB határozat szerint „...a vállalkozás joga a foglalkozás szabad megválasztásához való alkotmányos alapjog... egyik aspektusa, annak egyik, a különös szintjén történő megfogalmazása...”⁴ „Senkinek nincs alanyi joga meghatározott foglalkozással kapcsolatos vállalkozás, sem pedig ennek adott vállalkozási jogi formában való gyakorlásához. A vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül –, hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást...”⁵ Az Alkotmánybíróság a munkához való joggal többek között a 21/1994. (IV. 16.) AB határozatában foglalkozott: „A munkához... való alapjog a szabadságjogokhoz hasonló védelemben részesül az állami beavatkozások és korlátozások ellen. E korlátozások alkotmányosságát azonban más-más mérce alapján minősítendő aszerint, hogy a foglalkozás gyakorlását vagy annak szabad megválasztását korlátozza-e az állam...”⁶

A II. számú Büntető Novella – tekintettel a fentebb említett okokra, valamint az emberkereskedelem és mások prostitúciója kihasználása és elnyomása tárgyában az

1955. évi 34. törvényerejű rendelettel⁷ kihirdetett nemzetközi egyezmény vonatkozó rendelkezéseire – a 47. §-ában újraszabályozta a Btk. 205. §-át. Ugyanakkor a szervezett bűnözés elleni hatékonyabb fellépés érdekében az 1997. évi LXXIII. törvény⁸ 25. §-a beépítette a tényállásba a bünszervezet tagjakénti elkövetés minősített eseteként történő üldözésének lehetőségét, amit utóbb a 2001. évi CXXI. törvény⁹ hatályon kívül helyezett. A többszörös újraalkotással a jogalkotó igyekezett lehetőséget teremteni az üzletszerű kéjelgéshez legszélesebb körben kapcsolódó magatartásformák üldözésére. A jogalkotásnál fogva egyrészt ez úgy valósult meg, hogy részben fogalmilag részesi magatartások önálló bűncselekményként való megfogalmazásával sui generis jellegű tényállást alkotva rendelkezik arról, hogy:

– üzletszerű kéjelgéshez leggyakrabban kapcsolódó tipikus, azt elősegítő magatartásként épületet vagy egyéb helyet az üzletszerű kéjelgés céljára másnak rendelkezésre bocsátó személy büntetőjogi felelősséggel tartozik;

– az üzletszerű kéjelgésre mást rábíró személlyel szemben kiszabható büntetés mértéke, tekintettel magatartásának nagyfokú társadalomra veszélyessége az első pontban nevezettl egyenértékű, vagyis azonos nagyságrendű lehet.

Másrészt pedig a jogalkotó megteremtette

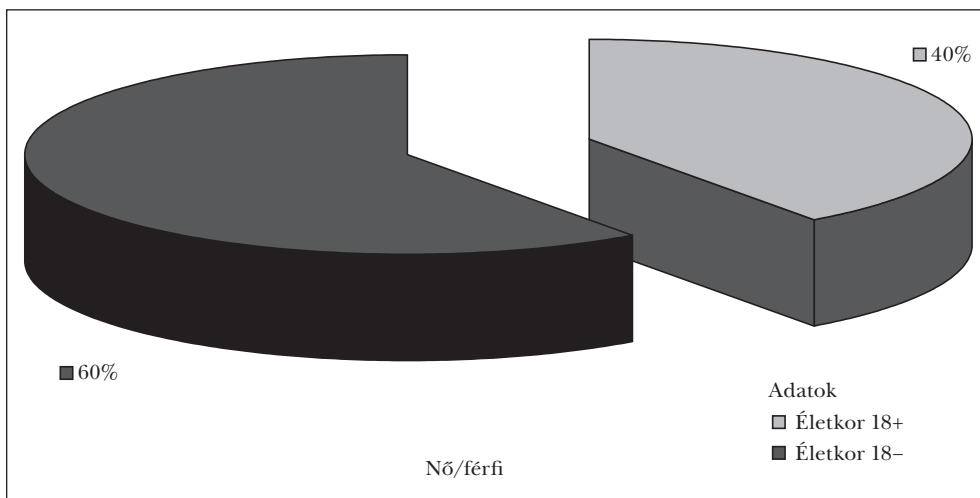
– a gyermek-, illetve fiatalkorúak fokozott védelme érdekében az elkövető felelősségre vonását, ha a bordélyházban tizennyolcadik életévét be nem töltött személy folytató üzletszerű kéjelgést;

– a megelőző szabályozásnál súlyosabb büntetés kilátásba helyezésével fenyegeti a bordélyházat fenntartó, vezető vagy annak működéséhez anyagi eszközöket szolgáltató elkövető cselekményét.

Nemzetközi szinten is helytállóak azok az itthon kapott eredmények, amelyek alátámasztják, hogy az emberkereskedelem áldozatai különösképpen nők és gyermekek. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az emberkereskedelem áldozataival a tartalom-elemzés elmélet segítségével készített interjúk – valamint a Netzsaru-adatok – során a nemek és az életkorok szerinti megoszlás (*1. ábra*).

A vizsgált bűncselekmény jogi tárgya a nemi kapcsolatok társadalmi rendjéhez, a kiskorúak egészséges erkölcsi, nemi fejlődéséhez, valamint másodlagosan a közrend fenntartásához fűződő társadalmi érdek. A jogeset szerint 1993-ban az elsőrendű terhelt az élettársát és annak barátnőjét üzletszerű kéjelgésre szólította fel. Az elkövetési magatartás épületnek vagy egyéb helynek üzletszerű kéjelgés céljára való rendelkezésre bocsátása volt. Nyilvánvaló, hogy nemcsak annak az épületnek vagy egyéb helynek a rendelkezésre bocsátása bír büntetőjogi relevanciával, amely az elkövető tulajdona, hanem azé is, amellyel kapcsolatban az elkövetőnek akár egyéb jogosultságánál fogva módjában áll rendelkezni, vagy a jog értelmében rendelkezési joggal egyáltalán nem bír. A bűncselekmény befejezett stádiumba lép, ha az elkövető egyetlen alkalomra – akár ellenszolgáltatás nélküli – rendelkezésre bocsátotta a helyiséget. A befejezettség szempontjából közömbös, hogy kinek a részére – a prostituált vagy a partnere – biztosította az elkövető tényleges rendelkezési lehetőségét, vagy a rendelkezésre bocsátást követően ténylegesen sor kerül-e az aktusra, vagy sem. Korábban a törvény a lakás fogalmát használta, azonban az elkövetők egyre

1. ábra: A prostitúciós bűncselekmények áldozatainak nembeli és életkorbeli megoszlása

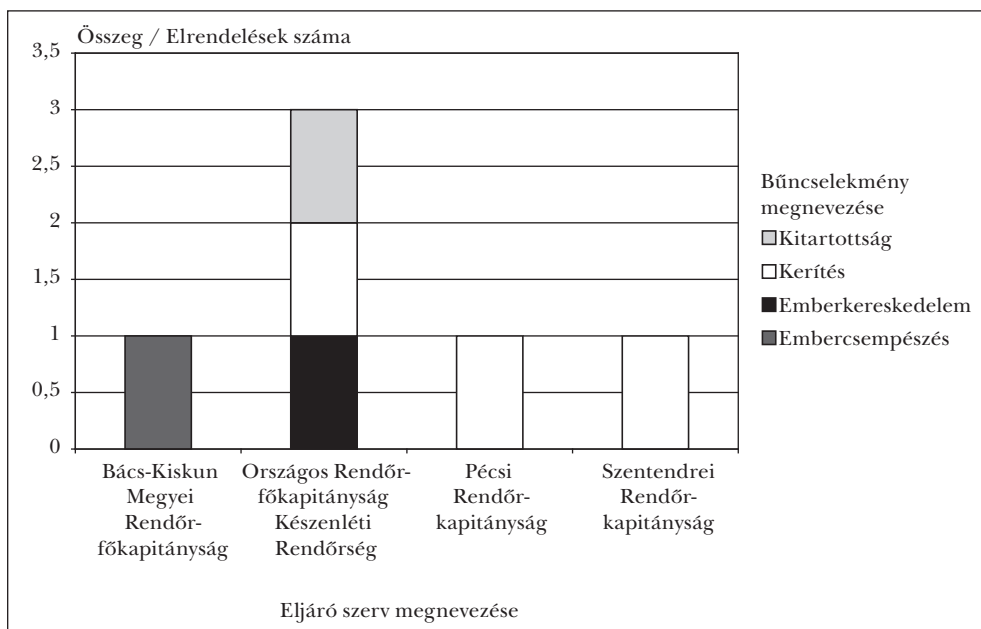
Forrás: Saját készítés, az ORFK Integrált ügyviteli és ügykezelő rendszer, Bűnügyi statisztikák, 2013. első negyedév alapján.

kevésbé lakások rendelkezésére bocsátásával tették lehetővé a prostitúciót, ellenben egyre jobban elterjedt, hogy különböző neveken működő kereskedelmi üzletekben, klubokban, szalonokban üzletszerű kéjelgést folytatnak, vagy ezek a helyek, tevékenységük jellegénél fogva, bordélyház jelleggel működnek. A bordélyház fogalmát sem a törvény, sem a nemzetközi egyezmények nem határozzák meg. A *Magyar értelmező kéziszótár* megfogalmazása szerint a bordély „kéjnőket férfiak rendelkezésére bocsátó üzleti vállalkozás, illetve annak épülete”. A bordély tehát ebből következően egy olyan vállalkozást jelent, amelyben a vállalkozó által fizetett prostituáltak anyagi ellenszolgáltatásért bárki szexuális vágyainak kielégítésére rendelkezésre állnak. A bordélyházat a vállalkozó tartja fent, ugyanakkor a prostituáltaknak adott ellenszolgáltatás is őt illeti.

Mint említettem, a bűncselekmény alanya bárki lehet, és kizárólag egyenes szándékkal követheti el cselekményét, azaz fel kell ismernie tanúsított cselekményének társadalomra veszélyességét, bűnösségét és célzatát. A másod- és harmadrendű vádlottak esetében a bíróság kintartottság és kerítés bűncselekményének elkövetése miatt szabott ki jogerős ítéletet, hiszen mások üzletszerű nemi kapcsolatának élősdi kihasználásával valószínűsítették meg cselekményüket. Tartalmilag eltartatták magukat. A jogalkotó az eltérő ígkötő használatával is kifejezésre juttatja, hogy az elkövető nem törvényes forrásból származó jövedelemből tartatja el magát. Kerítés bűncselekménye esetén pedig az elkövető prostituáltak másnak megszerez, amely tágabb elkövetési magatartás, mint a rábírás. 2012. évben az emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmények vonatkozásában – fontos megjegyezni, hogy regisztrált bűncselekmény – a kiinduló ország Magyarország, Románia és Ukrajna volt, a célország pedig külföld (2. ábra).

A jogeset tanulmányozása során megállapítható volt, hogy az elkövetők számos emberi jogot megsértettek. Mint ahogy hazánkban is, a szexmunkásoknak világszerte

2. ábra: Az emberkereskedelemhez kapcsolódó bűncselekmények területi megoszlása

Forrás: Saját készítés, ORFK Integrált ügyviteli és ügykezelő rendszer, Bűnügyi statisztikák, 2012. év alapján.

jogában áll az emberi, a munkához való jogok alkalmazása. A szexmunkások tájékoztató füzet¹⁰ is kiemeli, hogy a szexmunkásoknak ugyanúgy joguk van az élethez, a szabadsághoz, a biztonsághoz, a munka és foglalkozás szabad megválasztásához, joguk van a lehető legnagyobb mértékű fizikai és pszichikai egészséghez, a diszkrimináció elleni jogvédelemre, védelemre a becsületüket és hírnevüket ért támadások ellen, a rabszolgotartás, kényszermunka és alávetettség ellen való védelemre. A szexmunkásoknak joguk van a szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához, valamint utazási szabadsághoz, a szabad párválasztáshoz, a törvények által biztosított mindenfajta védelemre. Jelen bűnesetben az elkövetők cselekményükkel számos emberi jogot megsértettek, így különösképpen: a szabadsághoz és egyenlő méltósághoz való jogot; az azonos bánásmóddhoz való jogot; az élethez való jogot; a szabad és biztonságos élethez való jogot; annak jogát, hogy senkit nem lehet rabszolgaságban tartani; a mozgás szabadságához való jogot, a házasság és a család jogát; a munkához való jogot.

A 2003. évi CXXV., az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény szerint az Országgyűlés, elismerve minden ember jogát ahhoz, hogy egyenlő méltóságú személyként élhessen, azon szándékától vezérelve, hogy hatékony jogvédelmet biztosítson a hátrányos megkülönböztetést elszenvedők számára, kinyilvánította, hogy az esélyegyenlőség megteremtése elsősorban állami kötelezettség. Az egyenlő bánásmód követelménye alapján Magyarország területén tartózkodó

dó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel szemben e törvény rendelkezései szerint azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni. „7. § (1) Az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, a közvetett hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás, a jogellenes elkülönítés, a megtorlás, valamint az ezekre adott utasítás.” Hátrányos megkülönböztetés: „8. § Közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt a) neme, b) faji hovatartozása, c) bőrszíne, [...] e) nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozása, [...] m) szexuális irányultsága, n) nemi identitása, [...] miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.” Zaklatás, jogellenes elkülönítés, megtorlás: „10. § (1) Zaklatásnak minősül az az emberi méltóságot sértő, szexuális vagy egyéb természetű magatartás, amely az érintett személynek a 8. §-ban meghatározott tulajdonságával függ össze, és célja vagy hatása valamely személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegényítő vagy támadó környezet kialakítása. (3) Megtorlásnak minősül az a magatartás, amely az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt kifogást emelő, eljárást indító vagy az eljárásban közreműködő személlyel szemben ezzel összefüggésben jogsérelmet okoz, jogsérelem okozására irányul vagy azzal fenyeget.” Így a fentiek értelmében a jogszabályi rendelkezések minden természetes személyt megilletnek, azaz a prostituáltakat is.

A 4-ES FŐÚT, AVAGY A GYERMEKEK PROSTITÚCIÓJA

Egy tizenegy fős szolnoki banda hosszú bűnlajstrommal rendelkezett az 1999 és 2002 közötti időszakból: emberkereskedelem, megrontás, kitartottság, kerítés, személyi szabadság megsértése, kiskorú elhelyezésének megváltoztatása, illetve kiskorú veszélyeztetése, zsarolás, lopás és okirattal való visszaélés. A tizenegy elítélt – akik között a bűncselekmény-sorozat idején fiatalkorú lányok és fiúk is voltak – többségében gyermek- és fiatalkorú, nevelőintézetekből megszöktetett lányokat kényszerítettek prostitúcióra éveken keresztül. Egymás között úgy adták-vették a 4-es számú főút mellé „munkába állított” személyeket, mint a piaci árukat. Minden nap végén egy lakótelepi lakásban, illetve egy családi házban tartották fogva a lányokat – az ügyben 22 sértett fiatal kutattak fel –, akik mindvégig félelemben éltek. A vádirat szerint a prostitúcióra kényszerített, meggyalázott és megalázott fiataloknak nem csupán a személyi szabadságuk és önrendelkezési joguk sérült súlyosan, hanem a velük való bánásmód testi és lelki sérülést is okozott számukra. A jogeset kapcsán érdemes megnézni az új büntető törvénykönyv gyermekprostitúcióra és emberkereskedelemre vonatkozó újításait, illetve a jogeset kapcsán elemezni az elkövetők által megsértett emberi jogokat.

A gyermekek prostitúciójának, kereskedelmének szabályozása nemcsak a magyar büntetőjog területén állította próba elé a jogtudósokat, hanem a nemzetközi téren

is, és a témakör szabályozása is csak körülbelül a 20–21. század fordulóján teljesedett ki igazán. Ez időben érlelődött meg a nemzetközi szervezetekben – különösképpen az ENSZ, az EU, az Európa Tanács, valamint az ILO – a gondolat, hogy a gyermekek védelmi igényéből adódóan, a büntetőjog eszközrendszerének széles körű felhasználása szükséges a gyermekek kereskedelmét elősegítő és az ahhoz szorosan kapcsolódó prostitúciós magatartások elleni gyors, szakszerű és hatékony fellépéshez. A felsorolt szervezetek közül az ENSZ 1989-ben fogadta el a Gyermek jogairól szóló egyezményt, amely nem határozott meg a prostitúcióra vonatkozó részletes jogharmonizációs kötelezettséget, a részes és elfogadó államok csupán azt vállalták, hogy megtesznek mindent a gyermekek prostitúció vagy más törvénytelen nemi tevékenység céljára történő kizsákmányolása ellen. Az egyezményhez 2000-ben fűzött A gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfáról szóló fakultatív jegyzőkönyv amellett, hogy tényleges kriminalizációs kötelezettséget ró a részes államokra, magát a gyermekprostitúció fogalmát is megadja: „Gyermekprostitúciónak minősül a gyermek szexuális tevékenységekben történő felhasználása, díjazás vagy más ellenszolgáltatás fejében.” Az Európai Unió először 1997-ben alkotott szabályozást a szexuális kizsákmányolás tárgyában, de az együttes fellépés sem a gyermeket, sem pedig a prostitúciót nem értelmezte, csupán a kizsákmányolást jelentő magatartásokat részletezte. Nem sokkal később a döntéshozó szerv, a Tanács 2004/68/IB kerethatározata a gyermekek szexuális kizsákmányolását már önállóan, az emberkereskedelemtől függetlenül szabályozta, gyermeknek pedig „bármely 18 évesnél fiatalabb személyt” tekintette. Ellenben kutatásom során megállapítottam, hogy a prostitúció definiálása az értelmező rendelkezéseken belül nem szerepel. Az Európai Parlament és a Tanács 2011/92/EU irányelve nem változtat a gyermek EU-ban eddig alkalmazott fogalmán, a gyermekprostitúciónak pedig – az uniós jogszabályok közül elsőként – pontos meghatározást ad: „...gyermek felhasználása szexuális cselekményekre, ahol pénzt, egyéb díjazást vagy ellenértéket adnak vagy ígérnek azért cserébe, hogy a gyermek szexuális tevékenységben vesz részt, függetlenül attól, hogy azt a gyermek vagy harmadik személy számára adják vagy ígérik.”

Magyarország kötelezettséget vállalt arra vonatkozóan, hogy magára kötelezőnek ismeri el majdnem az összes, emberkereskedelemre vonatkozó nemzetközi egyezményt, így nem lehet kivétel a gyermekprostitúció mint a gyermekmunka egyik legrosszabb formája ellen fellépő 182. számú, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet keretében megalkotott egyezménye sem, valamint az Európa Tanács vonatkozó konvenciója sem, amely a gyermekprostitúció meghatározására is gondot fordít: „a „gyermekprostitúció” kifejezés azt jelenti, amikor valaki egy gyermeket szexuális tevékenység céljára használ, és amelynek a során pénzt vagy valamilyen más jutalmat, vagy ellenszolgáltatást adnak vagy ígérnek fizetségképpen, tekintet nélkül arra, hogy ezt a kifizetést, ígéretet vagy ellenértéket a gyermek kapja, vagy egy harmadik személy. A fenti kötelezettség alapján a releváns európai normák (irányelvek, határozatok és döntések) többségét a magyar jogrendszer részévé tették az illetékes jogharmonizációs eljárások. Az emberkereskedelemre vonatkozó nemzetközi és európai követelményeket gyakorlatilag maradéktalanul átültették a magyar jogrendszerbe.

Azonban tekintettel a 2011/36/EU sz. irányelvre,¹¹ Magyarországnak kötelező érvénnyel több jogszabályt, többek között a büntető törvénykönyvről és a büntető-eljárásról szóló törvény módosítását is el kellett végeznie. Ezen kötelezettségvállalás oda vezetett, hogy – elsősorban az Európai Unió belüli bűnügyi együttműködésnek köszönhetően – a 2012 júniusában elfogadott és hatályba lépett magyar Büntető törvénykönyv már külön tényállást is létrehoz a gyermekprostitúcióra vonatkozóan, így az elfogadott új Büntető törvénykönyv, azaz a 2012. évi C. törvény¹² különös részében az előző törvénykönyvhöz képest a legjelentősebb változtatásokat a nemi deliktumok terén eszközölte a jogalkotó. Nagyon fontos megjegyezni, hogy a nemzetközi jogi kötelezettségeknek megfelelően, az új törvény az előző Btk. meghaladtá vált terminológiáját – közösülés vagy fajtalanság, üzletszerű kéjelgés – korszerű fogalmakkal – szexuális cselekmény, prostitúció – helyettesíti, melyeket értelmez is. Példának okáért, a 459. § (1) bek. 27. pontja alapján szexuális cselekmény: a közösülés és minden súlyosan szemérem sértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul. A prostitúció fogalmát pedig a 459. § (1) bek. 25. pont adja meg: a rendszeres haszonszerzés céljából történő szexuális cselekmény végzése. A törvény szövegéből is megállapítható, hogy – amennyiben a további nemi aktusokkal összefüggő haszonszerzési célzat fennáll –, már elegendő egy prostitúciós cselekmény is, hogy az elkövető a törvényi definíciót kimerítse, vagyis a jogalkotó az üzletszerűség jelenlegi értelmezéséhez hasonló jogi konstrukciót hozott létre.

Az új Büntető törvénykönyv egy önálló – nem pedig a megrontás egyik eseteként meghatározott – tényállásban rögzíti, a büntetőjogi felelősség kibővítése mellett, a gyermekprostitúció kizsákmányolását. A bűncselekmény jogi tárgya a gyermekek megfelelő személyiségfejlődése, amelyet az elkövető kizsákmányoló jellegű magatartásaival szemben véd. A törvény a bűncselekmény négy alakzatát különbözteti meg, melyek passzív alanya egységesen a 18. életévét be nem töltött személy. Az első tényállási változat meglehetősen előrehozza a büntetőjogi felelősséget azáltal, hogy a 18. életévét be nem töltött személy prostitúciójából haszonszerzésre törekvést is már büntetni rendel. A tényállás második bekezdésében a szolgáltatás igénybevevőjének cselekményét rendel büntetni a törvény. A tényállás jelentős előrelépést jelent a korábbi szabályozáshoz képest, hiszen az elkövetési magatartás – tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel való szexuális cselekményért ellenszolgáltatást nyújt – kizárja a passzív alany általi elkövetés lehetőségét, valamint egyértelmű a tekintetben, hogy az ellenszolgáltatás ígérete nem elegendő a tényállásszerűséghez. Azonban megjegyezni kívánom, hogy az ellenszolgáltatás fogalmának értelmezése – mivel az értelmező részben nem szerepel – a bírói gyakorlatra marad.

Megállapítható, hogy ez a jogeset ugyan hazai viszonylatban született, azonban Magyarország az emberkereskedelem és prostitúciós tevékenységek kapcsán tranzitországnak minősül: „Magyarország kiinduló-, tranzit és célország is a szexuális célú emberkereskedelem alanyává tett nők és lányok számára. Őket Hollandiában, Svájcban, az Egyesült Királyságban, Dániában, Németországban, Ausztriában, Olaszországban... kényszerítik prostitúcióra.”¹³ „Emberkereskedelem tekintetében Ma-

gyarország elsődlegesen tranzitország, és kis mértékben kiinduló- és célország is. [...] Magyar nők és lányok nyugat-európai célállomásokra, többek között Franciaországba, Németországba és Olaszországba kerülnek az emberkereskedelem következtében.”¹⁴

Az elkövetők cselekményükkel számos emberi jogot megsértettek: a szabadsághoz és egyenlő méltósághoz való jogot; az azonos bánásmóddhoz való jogot; a szabad és biztonságos élethez való jogot; annak jogát, hogy senkit nem lehet rabszolgaságban tartani; a mozgás szabadságához való jogot. A fentiekből következően az elkövetők olyan jogokat sértettek, amelyeket Magyarország Alaptörvénye¹⁵ is magában foglal:

– Az állam alapjogvédelmi kötelezettsége: „Az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.” Alaptörvény I) cikk (1) bekezdés

– Az emberi méltósághoz való jog: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.” Alaptörvény II. cikk

– A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés – „Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.” Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdés

A jogalkotó remek munkát végzett, mikor a jogharmonizációs eljárások során a nemzetközi és uniós szabályozás elvárásainak megfelelt, illetve a szexuális önrendelkezés védelme jegyében – önálló tényállást is létrehozva – széles körben rendeli büntetni a gyermekek szexuális kizsákmányolásához kapcsolódó egyes magatartásokat. Külön kiemelném, hogy az alapvető jogok biztosításáról szóló 2011. évi CXI. törvény 1. § (2) bekezdésében¹⁶ foglaltak szerint: „Az alapvető jogok biztosa tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak védelmére.”

ÖSSZEGRÉS

Az ember a legérzékenyebb lény a földön, s a legnagyobb szenvedést képes átélni. Ezért óriási felelősség, miként bánunk embertársainkkal. Ha az emberek alapvető jogai sérülnek, viselkedésük, gondolkodásuk, stratégiájuk, prioritásaik alapvetően változnak meg. Az emberi jogok sérülése az élet sok területét érinti: csorbul a gondolati szabadság, a testi-lelki szabadság, melynek korlátozása a lélek, a személyiség, a gondolkodás torzulását okozza.

Az emberi jogok megsértése mögött mindig erőszak áll, és erőszakot teremt. A történelem számtalanszor bebizonyította, hogy a társadalmi jólét és biztonság megteremtéséhez nincs szükség az emberi jogok típrására, épp ellenkezőleg, ahol típorják e jogokat, ott sosem alakul ki jóléti, fenntartható társadalom. Ezért közös felelősségünk és kötelességünk – nem kevésbé jól felfogott érdekünk – világszerte fellépni az emberi jogok mellett.”¹⁷

JEGYZETEK

- ¹ Concha Győző: *Közjog és magyar közjog*. Magyar Igazságügyi Közlöny, 35. kötet, 1891; továbbá *Politika, közigazgatás*. Budapest, 1905.
- ² *Az Emberi jogok egyetemes nyilatkozata*. Elfogadva és kihirdetve az ENSZ Közgyűlésének 217 A (III) határozata alapján, 1948. december 10-én.
- ³ 1993. évi XVII. törvény a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.
- ⁴ 54/1993. (X. 13.) AB határozat, ABH 1993, 340., 341.
- ⁵ 54/1993. (X. 13.) AB határozat, ABH 1993, 340., 342.
- ⁶ 21/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 117., 121.
- ⁷ 1955. évi 34. törvényerejű rendelet az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény.
- ⁸ 1997. évi LXXIII. törvény a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.
- ⁹ 2001. évi CXXI. törvény a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.
- ¹⁰ Tájékoztató füzet szexmunkásoknak, a 2006/018-176.03.01-0019 Makro *Egy speciális értelemben hátrányos megkülönböztetésű csoport esélyegyenlőségének javítása* című projekt támogatásával jött létre.
- ¹¹ Vendégmunkások és családtagjaik jogainak védelméről szóló nemzetközi egyezmény.
- ¹² 2012. évi C. törvény a Büntető törvénykönyvről.
- ¹³ *Trafficking in Persons Report 2011. Hungary* (Emberkereskedelmi jelentés 2011. Magyarország). Az USA Külügyminisztériuma, Emberkereskedelmet megfigyelő és emberkereskedelem-ellenes hivatal.
- ¹⁴ *Awareness-Raising of Judicial Authorities Concerning Trafficking in Human Beings*. (A hatóságok figyelmének felhívása az emberkereskedelem tekintetében.) Országjelentés, kutató Prof. Fehér Lenke, Magyarország, 2005.
- ¹⁵ Magyarország Alaptörvénye. 2011. április 25.
- ¹⁶ 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról.
- ¹⁷ *Global Solidarity for a Peaceful Century*. Taiwan, 2001.